

Fremmedsprog som tillægskompetence? Ja, tak

En af os forfattere er gammel nok til at huske, at det sidst i 1990'erne var normalt at have to-tre studerende fra kunsthistorie, latin eller arkæologi, som gerne ville deltage i kurser om italiensk mundtlig sprogfærdighed. Nogle af dem havde haft italiensk i gymnasiet, andre havde tilegnet sig italienske sprogfærdigheder ad andre veje såsom rejser eller familie. De spurgte pænt, om de måtte være med, og både underviser og de regulære italienskstudierende sagde "Ja, selvfølgelig". For studiet var det en *win-win*-situation, fordi disse eksterne studerendes tilværelse skabte dynamik og var med til at højne niveauet. Undervisningen i mundtlig sprogfærdighed på italienskstudiet havde meget fokus på kultur: Som optakt til diskussion brugte vi film fra *commedia all'italiana*, som indeholdt en del sproglige finurligheder, eller avisartikler, der afspejlede indgroede spændinger inden for det italienske samfund. Her kunne de ekstra studerende ofte bidrage med værdifulde indsigter.

Disse studerendes deltagelse i sprogkurser på universitetet var 100 % uformelt. De fik ingen ECTS, og underviserne fik ingen ekstra timer. Selvom de aldrig blev specialister i italiensk, blev det italien-

FRANCESCO CAVIGLIA

Ph.d., lektor
DPU, AU
caviglia@edu.au.dk

SUSANA SILVIA FERNÁNDEZ

Ph.d., professor, AU
romssf@cc.au.dk

ske sprog vigtigt for flere af dem. De tog til Italien på studieophold og var i stand til at integrere sig i det italienske samfund, finde arbejde og styrke deres faglighed. De dyrkede italiensk som ‘tillægskompetence’, selvom vi ikke brugte begrebet dengang.

Fast-forward til 20 år senere. Kun 5 % af de nye universitetsstuderende har læst et tredje fremmedsprog i gymnasiet, og et dalende antal studerende vælger at læse et sprogfag på universitetet. Samtidig peger flere aktører på, at der er et stort behov for sprog som tillægskompetence i det danske samfund, og at universiteterne burde spille en rolle i at afhjælpe situationen.

Denne kronik handler om sprog som tillægskompetence og tager udgangspunkt i to spørgsmål: Er der behov for, at universitetsstuderende tilegner sig et ekstra sprog som tillægskompetence? Hvis ja, findes der erfaringer med sprogundervisning på tværs af universitetsstudier, som kan bruges til inspiration?

Er der behov for sprog som tillægskompetence?

Det korte svar er: Ja, især hvis sproget beherskes på forholdsvis avanceret niveau.

Flere stemmer i det danske erhvervsliv siger, at sproglige og interkulturelle kompetencer er en nødvendighed for internationale samarbejder (Dansk Industri 2021). Engelsk er vigtigt, men er ikke nok for mange firmaer og erhvervsbrancher.

Det sprog, som erhvervslivet efterspørger, er et sprog, der kan anvendes til kommunikation og samarbejde, og som er forankret i kulturel forståelse. Europarådet er også klar over det. I sit Companion Volumen til *Den fælles europæiske referenceramme for sprog* fra 2020 (Council of Europe 2001, 2020) udvider forfatterne det fokus på *interaktion og mediering*, som allerede var til stede i 2001-udgaven, og de introducerer *kollaborativ meningsdannelse* (‘co-construction of meaning’) som et nyt element. Tankegangen i den reviderede CEFR eksemplificeres ved hjælp af figur 1, som tegner en profil af behovet for tillægssprog ved en (imaginær) kandidatuddannelse i naturvidenskab.

Modellen peger på praksisser som fx at forklare data og fremme den faglige samtale mhp. kollaborativ meningsdannelse, hvilket forudsætter både en stærk fagfaglighed og avanceret *pragmatisk* kompetence (mindst på B1-niveau).

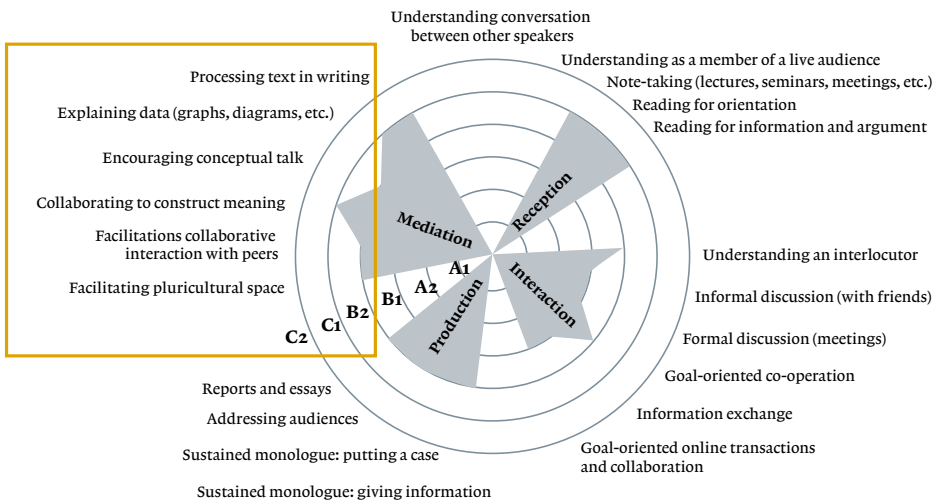

Figure 1. “A profile of needs in an additional language – postgraduate natural sciences (fictional)” (i Council of Europe 2020: 39; vores fremhævelse i rammen).

Et andet sigende element i den reviderede CEFR er afsnittet om fonologisk kontrol, hvor der skrues ned for kravet om ‘modersmåls-lignende’ accent til fordel for forståelighed samt “evnen til effektivt at bruge prosodiske træk til at formidle mening på en stadig mere præcis måde, således at man kan udnytte og/eller variere betoning og intonation for at fremhæve et bestemt budskab” (Council of Europe 2020: 133, vores oversættelse). Afsnittet afspejler en forhøjet opmærksomhed på mundtlig interaktion og pragmatik som kernen i sprogkompetencen.

Sprogundervisning på tværs af universitetsstudier?

Kan universiteterne tilbyde sprogundervisning som tillægskompetence til studerende, der *ikke* har valgt et sprogstudium? Vi præsenterer hermed tre cases, som viser, at svaret er ja, og at det kan gøres på forskellige måder: 1) sprogcertificering på franske universiteter, og mere specifikt i Strasbourg; 2) tilbuddet om onlinesprogundervisning på Dalarna Universitet i Sverige; 3) sprogindsatsen på Aarhus Universitet i 2022-23.

Den franske CLES-eksamen og sprogtilbuddet i Strasbourg

I europæiske sammenligninger plejede Frankrig at være relativt ud-

fordret, idet færre voksne kunne engelsk, og færre studerende havde lært et fremmedsprog på højt niveau, end tilfældet var i andre lande. Den franske regering introducerede derfor i 2000 et krav om, at universitetsstuderende skulle certificeres på et sprogniveau på minimum B1 på ét af følgende 10 sprog: engelsk, spansk, tysk, italiensk, arabisk, portugisisk, polsk, moderne græsk eller russisk. Certificeringen hedder CLES og måler sprogkompetencerne i et arbejdsscenario med prøver i lytte- og læseforståelse, skriftlig og mundtlig produktion samt interaktion. Interaktion/mediering fylder mere i prøven, i takt med at niveauet stiger. Certificeringen har ikke udløbsdato og er anerkendt af 250 universiteter rundt i Europa. Mange franske universiteter tilbyder muligheden for at tage CLES-eksamen, men ikke alle universiteter tilbyder alle sprog på samtlige niveauer (CLES u.å.).

To universiteter, Strasbourg (52.000 studerende) og Grenoble Alpes (60.000 studerende), adskiller sig ved at tilbyde alle studerende (samt i Strasbourgs tilfælde også ansatte) sprogkurser i endnu flere sprog og i forskellige formater (inkl. tandem og selvstudie med vejledning). Sprogfakultetet i Strasbourg har et "Sprogcenter for specialister i andre discipliner", hvor de studerende kan tage sprogkurser med eller uden ECTS i over 20 sprog og få støtte til forberedelsen af CLES-eksamen eller andre certificeringer som fx fra Goethe Institut (Pôle Lansad u.å.).

Online sprogundervisning i Dalarna, Sverige

I modsætning til Frankrig er Sverige et af de EU-lande, hvor næsten alle taler flydende engelsk, og mange har også et tredje fremmedsprog på forholdsvis højt niveau.

Dalarna Universitet har 16.000 studerende, og 70 % heraf studerer online. Sprogkurser er udelukkende online, tilbydes i 11 sprog, inkl. svensk som fremmedsprog, og kan tages som en del af sprogstudier (fx i gymnasielæreruddannelsen), kursuspakker eller som enkelte kurser. Kurserne er ECTS-belagt og undervises på enten svensk eller engelsk (Högskolan Dalarna 2023). Sproglærerne til onlinekurserne har typisk en ph.d.-grad og er bosat rundt i Europa. EU-borgere med de påkrævede adgangsforsætninger deltager gratis. Målgruppen er varieret, fra unge studerende til voksne i arbejde, som vil tilegne sig et sprog som tillægskompetence eller som 'bare' vil bruge sproget i forbindelse med rejser.

Aarhus Universitet

Flere års lobbyarbejde fra det danske erhvervsliv og sprogfolk i Dan-

mark vedr. behov for sprog som tillægskompetence gav pote i 2022. Her blev der bevilliget 18 mio. kroner til universiteterne til at udbyde sprogkurser for ikke-sprogstuderende i perioden 2022-2024. Aarhus Universitet (AU) tog godt imod denne mulighed og har indtil videre arrangeret en række kurser: I første omgang (efteråret 2022) blev det fransk og tysk, men fra foråret 2023 er tilbuddet udvidet med spansk, kinesisk, russisk og ukrainsk. Kurserne udbydes af sprogfagene og tilbydes gratis til AU-studerende fra alle fakulteter. For fransk, spansk og tysk gælder tilbuddet for studerende, der har læst det pågældende sprog enten i folkeskolen eller i gymnasiet, eller som har tilsvarende sprogkompetencer. Formålet er at give de studerende mulighed for at vedligeholde de sproglige kundskaber, de har opnået i folkeskolen eller gymnasiet, som ellers kan gå til spilde, hvis fremmedsproget ikke holdes aktivt. Kurserne er ikke ECTS-bærende, men de studerende, der fuldfører kurserne, får et kursusbevis. På grund af begrænsede ressourcer har de studerende hidtil kun haft mulighed for at modtage sprogundervisning i ét semester (hvilket selvfølgelig ikke er optimalt).

Underviserne var en smule bekymrede for, om de studerende ville tage imod tilbuddet. Interessen for kurserne har dog overgået alle forventninger, idet de studerende strømmer til kurserne i sådan en grad, at kun en brøkdel af ansøgningerne kan tilgodeses. Situationen viser, at ikke kun erhvervslivet og sprogfolk kan se vigtigheden af sproglige tillægskompetencer, men at de danske studerende også hungre efter sproglige tilbud.

Forskellige kontekster, forskellige indsatser

De tre cases viser en bevidsthed om behovet for sprog som tillægskompetence for ikke-sprogsspecialister. I Strasbourg, Grenoble og Dalarna er det sprogundervisning for ikke-sprogsspecialister, som faktisk giver sproginstitutter eller -fakulteter den nødvendige volumen og dynamik (personlig kommunikation med F. Mangenot og A. Giglio).

Samtidig adskiller de tre cases sig fra hinanden i grundlæggende valg ang. 1) certificering; 2) niveau, både som forudsætning for deltagelse og som mål; 3) udvalg af sprog og dermed målgrupper. Vi udelader her det ellers centrale spørgsmål om finansiering, som i sidste ende er forbundet med en politisk vilje.

Det særlige ved den franske case er et fokus på både sprogundervisning og certificering, mens Dalarna hovedsageligt fokuserer på undervisning. Fælles for Strasbourg, Grenoble og Dalarna er, at de

bl.a. eksplicit henvender sig til ‘heritage language learners’ [studerende, som lærer et arvesprog].

Fremmedsprogindsatsen på Aarhus Universitet er ny, og man har valgt at bruge ressourcer hovedsageligt, men ikke udelukkende, på studerende, som allerede har fået sprogundervisning i det pågældende sprog på et tidligere uddannelsesstrin. Der sigtes dermed efter at bibeholde og styrke allerede opnåede sprogkundskaber. En anerkendt international certificering er ikke indtænkt i projektet. På grund af finansieringsrammen er indsatsen målrettet en forholdsvis afgrænset vifte af sprog, og fremtiden er usikker, hvis bevillingen afbrydes.

Nye tider?

Sprogundervisningen ved sprogstudierne på AU bliver typisk uddelegeret til deltidsansat videnskabeligt personale eller undervisere uden forskningsforpligtelser, og sprogundervisningen bliver normeret lavere i forberedelsestid end ‘indholds-fag’ om kultur eller litteratur. Når enkelte stemmer blandt sprogfolk har plæderet for sprogindlæring som kerneopgave og for en indsats med sprogkurser for andre AU-studerende, har man ofte hørt mantraet “Universitetet er ikke en sprogs-kole”. Nu bløder sprogfagene, og samtidig savner erhvervslivet medarbejdere, som kan begå sig på andre sprog end engelsk og dansk. Både erfaringer fra andre lande og tallene for de nye sproglige indsatser på AU viser, at de studerende sagtens kan se ideen i at kunne et ekstra fremmedsprog, og de investerer gerne deres tid i det, hvis de får muligheden. Sprog-synet hos en del sprogfolk på universitetet i dag peger på interaktion og mediering som mål i sproglæringen, og sprogdidaktikken er kommet lidt mere i centrum. Måske er man ved at indse, at universitetet *også* skal være en god sprogs-kole for de studerende, som ønsker sig sprog som (til-lægs)kompetence. Et stærkt universitet, også på sprogfronten, kræver dels vilje både fra fagfolk og politikere, dels en kontinuerlig økonomisk støtte efter 2024, når den nuværende pulje udløber.

Tak

En stor tak til François Mangenot (emeritus ved Grenoble-Alpes), Alessandra Giglio (ekstern lektor ved Dalarna og Frie Universitet i Bozen) og Kirsten Wølch Rasmussen (lektor og tidl. afdelingsleder på Afd. for Tysk og Romanske Sprog, Aarhus Universitet) for hjælp og input. Eventuelle unøjagtigheder står på forfatternes regning.

Litteratur

- CLES (u.å.). *Certificat de compétences en langues de l'enseignement supérieur [Kompetencebevis i sprog på videregående uddannelser]*. Lokaliseret d. 25. august 2023 på certification-cles.fr/francais/accueil-1076005.kjsp?RH=8204107280166102.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR)*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lokaliseret d. 14. september 2023 på <https://rm.coe.int/1680459f97>.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (CEFR). Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe Publishing. Lokaliseret d. 14. september 2023 på [coe.int/lang-cefr](https://rm.coe.int/lang-cefr).
- Dansk Industri (2021). *Fremmedsprog og dobbeltkompetencer er vigtige for danske virksomheder*. Lokaliseret d. 14. september 2023 på danskindustri.dk/siteassets/di-analyse-fremmedsprog-og-dobbeltkompetencer-er-vigtige-for-danske-virksomheder.docx.pdf/Download.
- Högskolan Dalarna (2023). *Språk*. Lokaliseret d. 12. oktober 2023 på du.se/sv/Utbildning/vara-utbildningar/sprak.
- Pôle Lansad (u.å.). *Langues pour spécialistes d'autres disciplines [Sprog til specialister i andre discipliner]*. Strasbourg: Faculté des langues, Université de Strasbourg. Lokaliseret d. 25. august 2023 på lansad.unistra.fr/accueil.